

Layla en Majnun of de mystieke liefde

Tekstboekje bij de cd

Leylâ et Majnûn ou l'amour mystique, Un oratorio mundi d'Armand Amar

© 2014-2016

Tekst: Leili Anvar, gedichten van Nizami, Jami en Rumi

Vertaling: Geneviève Matthys, april 2019

Bewerking: Pradip Smagge, april 2020

Tekstcorrectie: Annelies Vanderbeke, april 2020

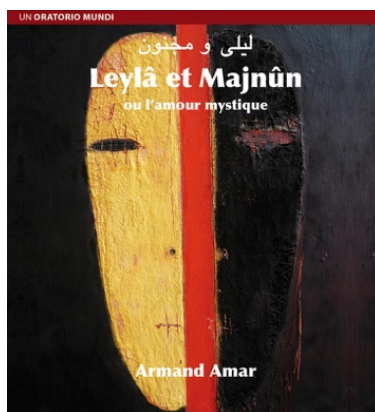
Coverbeeld: Layla and Majnun - Gulia Gromova - Oezbekistan

Oratorio mundi

Een liefdesgek, die tot onze zintuigen spreekt, zich opofferend aan het menselijke en het goddelijke, in zeven poëtische bewegingen¹ in de taal van het Perzisch, Arabisch, Mongools, Urdu en Hindi, die zich laat vertegenwoordigen in de muzikale bewegingen van de grote verbindingen tussen de oosterse tradities van Perzië en de Arabische wereld.

Om te beginnen brengt de verteller het verhaal² als een proloog, net zoals in een opera, die de volledige legende van Majnun en Layla bevat. We horen de zeven muzikale thema's die ons voeren tot de mystieke liefde.

Wie anders dan de traditionele zangers en muzikanten, getraind in Mongoolse boventoonzang, Pakistaanse qawwali of nog meer een Marokkaanse sama, die sinds mensenheugenis, van alle gehoorzaamheid en van alle kanten, deze liefde voor het universele en de herinnering aan de mens hebben kunnen dragen, zowel aan hun ogen en hun oren dan deze liefdesliederen?

Mijn muziek komt om de juwelen van hun kennis en hun erfgoed te kronen. Woorden zijn onze allerhoogste gids, de instrumentale stukjes oase, die ons laat rusten in elk stadium van de kwellingen van de liefde. De snaren, de percussie, mijn passie voor de 'oorspronkelijke' muziek, die vaak botst met de taal van de westerse 'wetenschappelijke' muziek, zijn de rode draad van Ariadne die aan de luisteraar de tijdloosheid en de actualiteit toont van deze gekke geschiedenis die in elk van ons sluimert. (Armand Amar)

¹ Zeven bewegingen, 'valleien'. Het is een verwijzing naar Farid ad-Din Attârs 'De samenspraak van de vogels' en de mystieke stadia die voorgesteld worden als zeven valleien;

- de vallei van het zoeken (talab)
- de vallei van de liefde (eshq)
- de vallei van de kennis (ma'rifa)
- de vallei van de absolute onthechting (esteghnâ)
- de vallei van de eenheid (twohid)
- de vallei van verbijstering (heyra)
- de vallei van armoede (facr)

(meer info over die zeven valleien, zie: Soefisme, een levende traditie, Asghar Seyed-Gohrab, 2015, vanaf blz. 65)

² Het verhaal in de proloog kijkt wat af van het verhaal zoals die verteld werd door Nizami van Gandja (1141-1209) in het boek 'Het liefdesverhaal van Layla en Majnun', (vertaald uit het Perzisch in het Engels door dr. R. Gelpke, in het Nederlands door L.W. Carp, 2014), wat niet zo verwonderlijk is omdat er in de tijd dat Nizami zijn gedicht schreef er al ruim honderd versies circuleerden van dat liefdesverhaal...

Proloog

Verteld in het Arabisch door Nacer Khemir:

In het jaar 45 van de hidjra³ kreeg Al-Moulawah een zoon, hij gaf hem de naam Qays. Net zoals alle vaders was hij ongeduldig om zijn zoon te zien opgroeien. Qays groeide op met aandacht voor de waterputten, bronnen, vijvers, de holen in de valleien, de waterpoelen na kortstondige regenbuien. Hij leerde de wind kennen en hun humeur. Een bedoeïen betekende niets zonder de exacte kennis van de woestijn. Qays werd ongeveer 11 jaar.

Hij componeerde gedichten. Al-Moulawah, zijn vader, zei hem: 'Mijn zoon, gedichten zijn iets moeilijks...' Qays ging met de jongens en meisjes kijken naar de beesten aan de andere kant van de berg Tawbad. Op een dag ontdekte hij een meisje met ongekende schoonheid, met diepzwarte ogen. Onmiddellijk droeg hij haar een gedicht voor, want hij dacht dat alle gedichten bestonden omwille van haar. Dit kleine meisje was Layla, ze was zeven jaar. Zes jaren verstreken sinds hun eerste ontmoeting. Qays was een mooie jonge man geworden. Hij was groot en had een bleke huid, krullend haar, levendige donkere ogen. Op een winteravond kwamen reizigers aan die verloren gelopen waren, ze kwamen van ver. Al-Moulawah vroeg zijn zoon wat meer licht te brengen en aan al-Mahdi vuur te vragen. Qays trotseerde de koude en aangekomen bij al-Mahdi vroeg hij om vuur. Layla ging terug met hem mee om het vuur te dragen. Qays vertelde wat en Layla was gefascineerd. Het vuur tussen hen gloeide.

In de zomer van het jaar 65 van de hidjra keerde Qays terug van een lange reis. Layla zat met enkele vriendinnen in de schaduw van de berg Tawbad. Zij was de eerste die hem zag en riep: 'Qays! Qays!'. Zij kwam om naast hem te lopen. Qays steeg af van zijn rijdier. Zij ontmoetten elkaar alsof het voor de eerste keer was. De wereld verdween voor die twee. Qays. Layla.

'Ik zal voor je zingen zoals nog niemand ooit eerder deed voor een vrouw.' Maar Layla vestigde haar triestige ogen op hem en zei: 'Herinner je de oude wet van onze stam dat indien je zo voor me zou zingen, zoals je zegt, we alles zullen verliezen. Ik smeeik je dus, hou van me, maar in stilte.' 'Onmogelijk, Layla! Mijn liefde voor jou is te groot!'

Op de grens van het tentenkamp had iedereen het gehoord. Het schandaal verspreidde zich. Het was een publieke oneer. Een vrouw je liefde bezingen, haar naam uit te spreken naar alle windstreken, het was een laffe misdaad... het meest berucht. 'Wat zal ik doen?', vroeg de vader van Layla zich af. 'Qays vermoorden?' Layla werd ziek. Qays verbleef in de woestijn, dag en nacht en werd er gek. Hij droeg zijn gedichten voor aan alle windstreken, aan de vogels op de berg Tawbad.

³ De islamitische jaartelling is een tijdrekening met als beginpunt het jaar waarin de hidjra of hegira, de migratie van Mohammed van Mekka naar Jathrib (tegenwoordig Medina), plaatsvond. Dit jaar begon (volgens de juliaanse kalender) op 15 of 16 juli 622. (Bron: Wikipedia)

Qays keerde regelmatig terug naar het tentenkamp om een glimp op te kunnen vangen van Layla. Zij beantwoordden elkaar via verzen. Hij ontving de gedichten via de wind, las ze en viel telkens bijna flauw. De kalief van Damas gaf de vader van Layla toelating om Qays' bloed te vergieten wanneer hij nogmaals het tentenkamp zou naderen.

De edelman Nawfal werd gestuurd door de kalief om het Qays te melden. Toen hij Qays zag, koos hij zijn kant. Nawfal beloofde hem ervoor te zorgen dat hij kon huwen met Layla. Hij zou haar voor Qays terugwinnen. Nawfal ging naar het tentenkamp van al-Mahdi om hen tot rede te brengen. 'Waarom zou je twee jonge mensen die elkaar oprecht beminnen laten lijden door die oude wetten van jullie stam?' Al-Mahdi had er geen oren naar. 'Wil je dat ik me verneder tegenover heel de Arabische wereld?' Hij huwde Layla uit aan een ander. Vanaf dat ogenblik was Qays verloren en men zag in hem niets anders meer dan 'Majnun' de gek. Daarop besloot Al-Moulawah zijn zoon aan te sporen Mekka te bezoeken. De vader en de zoon kwamen aan bij de Kaäba. Al-Moulawah zei: 'Qays, mijn kind, raak met eerbied dit heiligdom aan en bid tot God met heel je ziel dat je genezen mag van Layla en je waanzinnige liefde voor haar!' Qays greep de muur van de Kaäba vast en schreeuwde: 'Mijn God, maak dat ik elke dag aan Layla denk, nu en in de toekomst, dat ik haar nooit meer vergeet.'

Daarna verbleef Majnun in de woestijn en werd het gezelschap van de gazellen, at wat zij aten en dronk aan hun waterpoelen. De wilde beesten werden zijn bewakers. Majnun leefde ver weg van iedereen. Hij vroeg aan zijn ziel: 'Waar ben ik?' Zijn ziel antwoordde: 'Je bent verdwaald in Syrië.' Hij vroeg de geesten de route naar Najd en zij wezen hem de weg. De zieke Layla voelde dat haar einde nabij was en verzocht om Qays de laatste keer te mogen zien. Majnun antwoordde: 'Zeg Layla weg te blijven, want het zou me teveel worden, het zou me verhinderen een moment aan mijn liefde voor Layla te denken.' Een poos later stierf Layla, verteerd door verdriet, zonder dat Qays het wist. Op het einde van de maand Shawwal, in het jaar 76 van de hidjra, daalde de zon, toen het levenloze lichaam van Majnun werd gevonden temidden ruwe zwarte stenen.

1. De vallei van de begeerte

Gezongen in het Mongools door Gombodorj Byambajargal:

Als mijn lichaam vol liefde zijn ziel verlaat, denk dan niet
Dat die liefde mijn ziel ook maar één stap verlaat
O Wind, wil je zo goed zijn om me vandaag
Nieuws te brengen van de cipres die in de verte wiegt?

Gezongen in het Perzisch door Salar Aghili:

Jouw lichaam, onder deze kledingstukken, is enkel geluk en straalt...
Moest je jas, Layla, zelfs maar een klein beetje, mezelf zijn!
Ik heb je gezien, ik heb je gezien in mijn dromen
Met mijn opengesperde ogen, omringd van getuigen?
Tegen mij aangedrukt, heb ik gezegd: "Mijn vuur is dood!"
Maar dit vuur gaat niet dood, het brandt, het is sterker!

Gezongen in het Perzisch door Salar Aghili en Ariana Vafardari:

Nog voor we bestonden⁴, behoorde mijn ziel jou toe,
Daar zal niets nog aan kunnen veranderen,
Van onze verwekking, vanaf dat we uit onze wieg kwamen
Dit alles blijft ons bij en groeit,
Want dit verbond zal reiken over de dood heen
Alles zal voorbijgaan, maar niet de dag dat hij ons zal wegnemen,
Ons verenigen in de aardse schaduw van het graf

⁴ Naar een gedicht van Jami (Djamíel Ibn Abd Alláh Ibn Má'mar, gestorven circa 701)

*Al voordat wij geschapen waren
was mijn ziel gehecht aan de hare;
toen wij nog druppels zaad waren,
toen wij nog in de wieg lagen.
Het groeide met het groeien
van onszelf. Het nam steeds toe
en zal ook nooit meer stoppen,
ook al sterven wij.
Het zal voor eeuwig blijven, ook
als onze resten in graf of tombe rusten.
(uit 'Een Arabische tuin, klassieke Arabische gedichten,
vert. Geert Jan van Gelder, 2008, blz. 168)*

Gezongen in het Arabisch door Anass Habib:

Wat het ooit mag zijn voor Layla,
Dat ik ooit vanuit mijn bloed haar zal loslaten: de vlam
Van dit verslindende vuur, beseft ze dat niet?
Zeg het haar: mijn bloed behoort toe aan Layla,
En wat betreft de ziel, ze is zo ver verwijderd, zo sterk
Dat diegene die haar zo liefhad nu al haar dood beweent.

Gezongen in het Arabisch door Naziha Meftah en Anass Habib:

Nog voor we bestonden, behoorde mijn ziel jou toe,
Daar zal niets nog aan kunnen veranderen,
Van onze verwekking, vanaf dat we uit onze wieg kwamen
Dit alles blijft ons bij en groeit,
Want dit verbond zal reiken over de dood heen.
Alles zal voorbijgaan, maar niet de dag dat hij ons zal wegnemen,
Ons verenigen in de aardse schaduw van het graf

2. De vallei van de verovering

Gezongen in het Mongools door Enkhjargal Dandarvaanchig:

Ik zal mijn dochter niet aan een gek geven
Ik geef mijn dochter niet aan die Majnun
Hij heeft haar naam en haar schoonheid bezongen
Hij heeft zijn liefde onthuld, hij heeft haar onteerd
Ik zal mijn dochter niet aan een dichter geven
Die de wet heeft gebroken, alsook mijn eer
Die de trots van mijn naam in de wind heeft geslagen

Gezongen in het Urdu door Raza Hussain Khan:

Wie is deze man, daar, naakt en zwervend?
Wie is hij, waar gaat hij? Waarom weent hij zo?
Deze man met een gebroken hart, ik moet hem helpen
Ik zou alles voor hem doen zodat hij zijn geliefde terugkrijgt
Kom Majnun, met mij mee, want ik ken jouw hart
Met goud of zwaard⁵ zal ik jouw Layla herwinnen
Ze zal van jou zijn, ik beloof het je
Zelfs al zou ze een vogel worden, ik pluk haar uit de lucht
Zelfs al zou ze een vonk zijn, diep verborgen in de rots
Ik krijg haar terug door de kracht van mijn zwaard

Gezongen in het Perzisch door Salar Aghili:

Hoe oorlog voeren aan het bloed dat mij zo dierbaar is?
Aan de vijand, de haat, het bloed, en het gevecht
Hoe oorlog voeren met de teergeliefde?
Op het slagveld heerst het geweld
Maar bij de Geliefde is er enkel zoetheid
Zij is het parfum van het leven, levende ziel van mijn ziel
Ik kan in ruil alleen maar mijn leven geven
Voor haar, kan je alleen maar je leven opofferen
Aan haar om het te nemen, aan mij om het te geven
Men kan alleen maar sterven in de aanwezigheid van de Geliefde

Gezongen in het Mongools door Enkhjargal Dandarvaanchig:

Jij die gekroond bent, Nawfal, dappere ridder
Door de heldendaad van je wapens en de grootheid van je ziel
Ik ben oud, overwonnen en ik heb een gebroken hart
Ik ben wel verplicht om jou mijn dochter te geven

Gezongen in het Urdu door Raza Hussain Khan:

Sta op, oude man, die zo goed gesproken heeft
Ondanks ik de overwinnaar ben van jou en jouw stam
Ik zal haar nooit van jou willen afnemen met macht

⁵ *Andere vertaling:*

*Met goud en het geweld van mijn armen
breng ik de weegschaal weer in balans.
Ook al wordt zij een vogel, hoog in de lucht,
mijn klauw zal haar nog kunnen grijpen.
Al zit zij als het vuur in de rotsen,
ik weet haar te winnen als het ijzer.*

(uit 'Een karavaan uit Perzië, klassieke Perzische poëzie', vert. J.T.P. de Bruijn, 2008, blz. 295)

Gezongen in het Mongools door Enkhjargal Dandarvaanchig:

Geef haar, als je wil, aan één van je slaven
Je hebt mijn zegen. Of gooi haar in een vuur
Maar nooit, hoor je mij, zal ik je mijn dochter geven
Aan een gek, aan die man die niet langer zijn verstand heeft

Gezongen in het Urdu door Raza Hussain Khan:

Het is echt dat Majnun waanzinnig gek is
Gek van verlangen, bezeten door Layla
Dat zelfs in de strijd die wij voor hem hebben geleid
Hij partij had gekozen voor de vijand

Gezongen in het Mongools door Enkhjargal Dandarvaanchig:

Hij die mijn dochter in de ogen van allen heeft onthuld
Die mijn naam en mijn stam heeft onteerd
Ik zou haar liever met mijn eigen handen doden

Gezongen in het Urdu door Raza Hussain Khan:

Ik laat je mijn dochter en keer terug naar mijn domein
Ik geef Majnun op, zijn verdriet en zijn dromen

3. De vallei van de scheiding

Gezongen in het Perzisch door Salar Aghili:

O Wind, draag naar Layla die een echtgenoot heeft genomen
Deze klagende boodschap van haar minnaar:
Welnu dan, getrouwde van al mijn vervoering
Daar ben je dan echtgenote van een ander dan mij
De tijd is voorbij waar we samen konden zijn
Enkel met ons twee en onze oneindige beloftes konden maken

Gezongen in het Hindi door Marianne Svasek:

Ik schrijf jou, mijn geliefde die de pijn verslond
Een brief om aan jou mijn brandende verdriet te delen
Ze hebben me opgesloten om jou te ontwijken
En jij, jij bent de vogel, met de gebroken kooi
O mijn ziel van altijd, voor altijd
In welke staat ben jij, koningin van de zeven hemelen?

Gezongen in het Perzisch door Salar Aghili:

Zelfs al ben ik van jou verwijderd, o jij, mijn lamp
Hopende dat het licht je ziel niet in de steek laat
Jij, mijn geluk en mijn ongeluk tegelijk
Jij bent tegelijk mijn ziekte en mijn genezing
Ik ween en kniel in het verlangen naar jou
En jij weet niet wat er in mij omgaat
Ik ben meer van streek dan wat je van mij gezien hebt
En zelfs nog gekker dan je gehoord hebt
Wanneer je je krullen schudt en zo de lucht zoeter maakt
Want heel je hele wezen straalt amber en muskus
Vertrouw deze zachte parfum aan de bries die komt

Gezongen in het Hindi door Marianne Svasek:

Jij, waarvan het bloed stroomt in het zand van de woestijn
Hebt de steen in rood kornaliyn veranderd
Jij, o water van het eeuwig leven in de duisternis
jij, nachtvlinder aan de kaars van de dageraad
Waar ben je, wat doe je, van wat leef je?
Ik ben met jou en jij, wie bemin je?
Ik ben je geliefde, zelfs zo ver van jou
En evenals jouw geluk, duizend mijlen ver van jou

Gezongen in het Perzisch door Salar Aghili:

Ik wil van jouw eeuwig jonge tuin
Een goed gerijpte vrucht zijn, enkel in dromen
O wat zou het zoet zijn om van jouw beker te drinken
Belegen wijn die men drinkt uit de handen van de wijze leraar
Je zou in jouw handen de beker houden van de dronkenschap
Uit je handen, van je lippen, zou ik drinken telkens weer
De kussen en de wijn, afwisselend
Straks zal ik van je lippen proeven, o verrukking!
Straks zal ik je in mijn armen nemen, zoals de ziel
Maar wat ik nu zeg, is enkel de droom van een gek

Gezongen in het Hindi door Marianne Svasek:

Die ander, mijn man, heeft mij niet als geliefde
Nooit, zelfs niet één nacht, komt hij in mijn slaapkamer
Als mijn hart gekneld is, mijn parel, zij is onbeschadigd
Zoals een rozenbloem die nooit opengebloeid is
Het juweel van mijn lichaam is gesloten met een zegel

Gezongen in het Perzisch door Salar Aghili:

Alleen maar liefdeswoorden om met jou te spreken
Omdat ik voorbij ben aan al wat ik zeg
Ik ben niet langer een valstrik van een gretig verlangen
Ik weet dat ik je deze wereld niet zal zien
Het beeld van jou vervult mijn geluk
Je liefde is voor mij zo sterk als een rots
En ik heb voortaan jouw vorm niet meer nodig

4. De vallei van de wezenlijke eenzaamheid

Gezongen in het Mongools door Enkhjargal Dandarvaanchig:

Het is zover, mijn zoon, de tijd van de bedevaart
Verzamel onze kamelen en laat ons naar Mekka gaan
Laat ons bescherming zoeken in het huis van God
Het lot heeft jou tot nu toe niet gespaard
Ziehier de Kaäba, de tempel van de Heer
Wie kan jouw lot ontwarren en vernieuwen
En ziehier de klopper aan Zijn deur
Klamp je vast aan hem en smeeke jouw Heer
Zodat God je vrijmaakt van dit zwaarwichtige verdriet
Zodat God jou geneest van deze fatale liefde

Gezongen in het Arabisch door Naziha Meftah:

Wanneer hij de zwarte gordijnen van Mekka zag
Werd hij verblind door de pracht van de Kaäba
Majnun herinnerde zich de pracht van Layla
En zijn verlangen deed het hem uitschreeuwen

Gezongen in het Perzisch door Bruno Le Levreur:

Hier ben ik, zoals het lam dat aan de deur hangt
In de liefdescirkel, gereed om mijn leven te geven
Ze vragen me om deze liefde achter te laten, mijn leven
Maar is dit de manier van de band die ons verenigt
Ik trek me op aan de liefde
Indien de liefde sterft, zou ik dan nog kunnen leven?
Mijn hele wezen is uit liefde gemaakt
Nietig is mijn lot als het niet uit liefde is gemaakt

Door de goddelijkheid van uw goddelijkheid, God,
En door de volmaaktheid van uw koninkrijk
Laat mijn liefde sterker worden,
Laat het voortduren, ook al zou ik vergaan.
Aan de bron van de liefde, trek me naar het licht
Ontneem mijn ogen niet het licht van de liefde
Als ik dronken ben door de wijn van de liefde,
Laat mij er dan nog meer van drinken
Mij werd verteld om mijn wezen te scheuren, om lief te hebben
Om uit mijn hart het verlangen naar Layla te verwijderen
Maar Jij, o God, versterk
Mijn verlangen en mijn dorst haar schoonheid te zien
Neem alles wat er overblijft van mijn leven
En geef het aan Layla
Dat haar beker met wijn nooit leeg blijft!
Zelfs als ik door haar vlam vervormd ben, brand ik
Dat ik nooit beroofd word van het verlangen naar haar!

5. De vallei van de uniekheid

Gezongen in het Arabisch door Anass Habib:

Ik droom, ik zie ons, als twee grazende gazellen,
Ver van alles, in de graslanden van Hawdhân
Ik droom, ik zie ons in de woestijn: twee duiven
Vliegend naar ons nest op het uur van de avondval.
Als twee vissen in de golven: ik droom en zie ons
Wanneer de enorme zee ons met de avond verslaat.
Ik droom, ik zie ons: een heel leven, samen,
En dan, in het graf, zij aan zij naast elkaar,
Liggend in een graf, ver van de wereld, verborgen
Samen voor de laatste Dag, we komen bijeen,
Verrezen, ver boven de eindigheid, de mensheid

*Gezongen in het Arabisch en het Perzisch door Anass Habib, Rasa Hussain Khan, Enkhjargal
Dandarvaanchig en Salar Aghili:*

Layla is de zegel en mijn hart is de bron
Layla is het graan en ik ben de aarde
Layla is de ziel en ik ben voor haar het lichaam
Zij is de vogel en het hart, de plaats waar ze landt
Zolang de ziel in haar lichaam blijft
Zal het 'ik en Layla' zijn, 'Layla en ik'

Ik heb overal ter wereld gezocht
En ik zag één per één degenen die het bevolken
En alles dat zwakheid droeg
Ik heb gezien dat zij vervangbaar zijn
Behalve Layla, die als ze er niet aan toegeeft,
Door niets kan vervangen worden

6. De vallei van de verbazing

Gezongen in het Arabisch door Naziha Meftah:

Layla dwaalde rond het huis van God
En Majnun volgde haar, het hart vol pijn
Ze kuste de zwarte steen, juweel van het heiligdom
En hij droomde over haar schoonheid
Ze legde haar mond aan de bron Zamzam
En hij, hij liet een stortvloed aan tranen
Ze legde het pad af van Marwâ tot Arafât
En hij besteeg het toppunt van trouwe liefde
Wanneer ze halt hield, staande bij Arafât
Hij gaf de standplaats aan door tot stilstand te komen achter haar
Ze draaide haar gezicht naar het heiligdom
En hij wikkelde zijn aanblik in muskusachtige gedichten
Wanneer ze het mes trok om de kwelgeest te vernietigen
Hij bood zijn nek aan opdat ze zijn bloed zou vergieten
Toen ze de stenen wierp om Satan te verjagen

Gezongen in het Perzisch door Ariana Vafadari:

O jij, afgesneden van mij, ondergedompeld in verlangen
Hoe leef jij, verscheurd en ver van mij?
Hoe leef jij dit vuur dat je ziel verslindt?
Maar ik moet zwijgen, wanneer ik ver van jou ben
Wat zou ik kunnen zeggen, enkel tranen blijven over!
Zowel dag als nacht, brand ik van verlangen
Alleen met je beeld, je gelaat van schoonheid
Ik heb niemand, geen vriend, om te vertrouwen
Mijn ogen huilen om jou en verzamelen mijn ziel
Jij bent gelukkig want je kunt je pijn uitspreken
Je mag je verdriet verklaren en je liefde betuigen
Ik die Layla was, dit ben ik geworden
Meer Majnun dan Majnun, gekker dan de gek

En nochtans ben ik een vrouw en moet ik zwijgen
Ondanks dat je een man bent en dat je mag zingen
Je kunt dwalen en gaan waar je ook wil
En ik moet zwijgen, versluierd blijven en verborgen
Ik ga tot God bidden wiens tempel mij roept
Wiens zwarte gordijnen alle geheimen verbergt.

Hij stak zijn borst vooruit om gestenigd te worden
Wanneer zij afscheid nam van Gods huis
En zich terugtrok in haar tent
Volgde hij haar en nam daar afscheid

Gezongen in het Arabisch door Anass Habib en in het Perzisch door Raza Hussain Khan:

Tussen de schreeuwen van 'God is groot', 'Wees geprezen God',
Kwam ze tot mij op een nacht in Mekka,
In Al-Hâtim's vallei, geloofde ik dat in Mekka,
Omgeven door de bergen, de heiligste van alle plaatsen
Ik muscus rook en vervlogen parfum

7. De vallei van de vernietiging

Gezongen in het Mongools door Gombodorj Byambajargal:

In het sterrenbeeld zag hij plotseling
De maan onder de manen verschijnen, Layla,
Haar zo ziende, viel Majnun in zwijm

Gezongen in het Perzisch door Bruno Le Levreur:

Dus ging ik en Majnun bleef
Een levenloos lichaam, gescheiden van zijn ziel
Het was alsof het leven hem plots verlaten had
Hij bleef daar met het opstellen van verzen
Hij was bewegingsloos
En met verstomming geslagen
Op absolute liefde waren zijn ogen gericht
Daar schoot hij wortel en werd als een boom
En de vogels daalden vanuit de lucht neer op hem
In de verstriking van zijn zwarte haar
Maakte een vogel zijn nest en legde witte eieren
Zoals pure parels in hun schittering
Vanuit de eieren vlogen in een prachtige vlucht
Vogels die het lied van de liefde zongen

Gezongen in het Perzisch door Ariana Vafadari:

Daar ben je dan, Majnun, mijn eeuwige geliefde
In de verwarring is jouw blik verloren
Je bent er en ook afwezig, ondergedompeld in de liefde
Je felle zon heeft je verrukt en mij erbij!
Kijk naar mij, Majnun, degene die ik bemin
Ik ben terug, voorwerp van jouw verlangen!
Ik ben het, Layla, degene waarvan jij dronken bent
Ik ben het waarop jij wacht, onbeweeglijk, hier
(geïnspireerd vanuit *Cum Dederit* van Antonio Vivaldi)

Gezongen in het Perzisch door Salar Aghili:

Wie ben je, vanwaar kom je? Ik ken jou niet!
Waarom kom je tevergeefs naar mij, op deze weg?
Ga weg want je liefde heeft in mij een groot vuur aangewakkerd
Die beide werelden in vuur en vlam zet
Het heeft aan mijn ogen deze vorm opgewekt
En ik zal geen slachtoffer meer zijn van deze vorm
Op bloedige golven heeft de liefde mij laten varen
Het is niet meer gebleven, noch minnaar, noch geliefde

Epiloog

Gezongen in het Arabisch door allen:

Liefde is mijn geloof en mijn godsdienst!

De legende

Het legendarische verhaal van Majnun en Layla is dat van een gekke liefde, totaal, tussen een man en een vrouw, een dichter en een legendarische schoonheid. Het is ook een liefdesverhaal dat verdergaat dan fysieke liefde om mystieke liefde te vieren. Hier wordt Layla het symbool van godsopenbaring, de schoonheidsmanifestatie van God in de wereld en Majnun, de menselijke ziel, verliefd op de geliefde tot de waanzin, tot het dwalen in de woestijn op zoek naar een teken van haar. Het is het verhaal van een oneindige zoektocht naar schoonheid, voor zichzelf en voor God. Gezongen in het hele Arabische oosten, de liefde van Majnun verheft het eeuwige vrouwelijke als plaats van de manifestatie van het goddelijke.

Het verhaal van Majnun en Layla is één van de beroemdste en meest gevierde liefdesverhalen in de islamitische cultuur. Van alle verspreide verhalen die uiteindelijk de legende van Majnun vormden, lijkt het erop dat een man die Qays heet (hij ontvangt pas later de bijnaam 'Majnun' wat 'dwaas' betekent en die hij tot zijn naam maakte) en die een vrouw waanzinnig graag zag, Layla. Maar overweldigd door de schoonheid van Layla en zijn liefde, zong hij deze liefde in het aangezicht van de wereld, en maakte zich schuldig aan tashbîb⁶ en veroordeelde zichzelf voor altijd tot vervreemding.

Sterker nog, als het verhaal gaat dat Majnun en Layla zich de vrijheid veroorloven, in deze eerste eeuw van de islam, om elkaar te ontmoeten, elkaar te zien en met elkaar te praten, ook in de nacht, geheel alleen, blijft er niet minder over dan dat de viering van de schoonheid van hun liefde in gedichten openbaar gemaakt wordt. De vader van Layla beschouwt dit als een onvergeeflijke misdaad, een schande die definitief de deur sluit voor verdere huwelijksonderhandelingen tussen de twee families.

Majnun heeft echter alles in zijn voordeel: schoonheid, intelligentie, sociale rang, rijkdom en de gave van het poëtische woord dat de smeltkroes van de liefde is. De geforceerde afstand en het verbod om Layla te zien en met hem te praten zal Majnun doen wegzinken in een gekte: breken met alles wat het sociale leven vormt, zal hem doen wijken in de woestijn, weigeren zichzelf te kleden en te voeden, symbiotisch leven met de dieren, en in het bijzonder met de gazellen die hem herinneren aan de geliefde, eindeloos ronddwalen in absolute leegte, vertegenwoordigend de afwezigheid van de geliefde en zich voedend in zijn eenzaamheid met louter poëtische woorden.

Deze gedichten vormen de lyrische verzameling van Majnun, de dwaas van Layla, waar het gloeien van liefde voortdurend de normen van de rede breekt, waar de kracht van de metafoor grenzeloos probeert om Layla, de afwezige geliefde, verloren, te eren. Later zullen de Perzische of Turkse auteurs romans maken om, elk op hun eigen manier en volgens hun verbeelding, de legende van Majnun te vertellen. (*Leili Anvar*)

⁶ Een oude wet uit de stammen van de Omajjaden met het verbod om de naam van de vrouw van wie je hield uit te spreken in het publiek.